

**ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE
2017. GODINE**

Razred ili kategorija natjecanja: **1. razred**

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova ____ / 70

Potpis članova Županijskog povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je 60 minuta.

Ispit se rješava kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Uporaba obične olovke i crvene ili neke druge boje tinte (osim plave) rezultira diskvalifikacijom učenika.

Pri rješavanju ispita treba primijeniti jezičnu normu standardnoga hrvatskoga jezika, posebice treba poštivati pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova geografskih imena. Za pisanje geografskih imena u ispitima i praktičnim radovima primjenjuje se Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013.).

Odgovori učenika moraju biti čitljivo napisani pisanim slovima, jedino u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo dopuštena je uporaba čitljivo napisanog velikog tiskanog slova.

Za vrijeme pisanja ispita ne smije se koristiti ništa osim navedenoga pribora za pisanje. Ova odredba podrazumijeva da natjecatelji ne smiju kod sebe (na sebi, ispod, u svojoj odjeći i slično) imati predmete koji na bilo koji način mogu dovesti u sumnju pravilno provođenje natjecanja. Učenici se ne smiju služiti atlasom, zidnom kartom ni računalom. Kartografski i grafički prilozi nužni za rješavanje zadataka sastavni su dio ispita.

Učenicima se dopušta pisanje po marginama i praznim stranicama ispitnog materijala bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Potpuno ispravno riješeni zadatci, prema uputi za rješavanje vrednuju se s jednim, dva ili tri boda. U djelomično ispravno riješenim zadacima boduju se ispravno riješene čestice, ako nije bilo korekcije odgovora u tim česticama. Netočno riješeni zadatci i naknadno ispravljeni odgovori te odgovori koji su pisani velikim tiskanim slovima ili kombinacijom tiskanih i pisanih slova, kao i odgovori u zagradama ne vrednuju se.

U PRVIH ŠEST ZADATAKA JEDAN JE TOČAN ODGOVOR. ZAOKRUŽI SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

1	
----------	--

- 1. Za koliko se stupnjeva geografske dužine okrene Zemlja za 6 minuta?**
a) 2° b) 6° c) 24° d) 1°30' e) 2° 30'

1	
----------	--

- 2. U kojem razdoblju na Sjevernom polu traje polarna noć?**
a) 21.3. – 23.9. b) 23.9. – 21.3. c) 23.9. – 21.12. d) 21.6. – 23.9.

1	
----------	--

- 3. Kako se zove vremenski period u kojem Mjesec napravi puni okret oko Zemlje i dođe u isti položaj prema udaljenim zvijezdama?**
a) sinodički mjesec b) afel c) siderički mjesec d) perihel

1	
----------	--

- 4. Koji je od navedenih podzemnih oblika stvrdnute lave dimenzijama najveći?**
a) batolit b) dajk c) lakolit d) nek

1	
----------	--

- 5. Kako se naziva glinovita pustinja?**
a) hamada b) serir c) kum d) takir

1	
----------	--

- 6. Koji je od navedenih egzogenih procesa derazijski?**
a) abrazija b) deflacija c) korazija d) soliflukcija

U SLJEDEĆA TRI ZADATAKA POVEŽI STUPCE UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU. TRI SE POJMA U DESNOM STUPCU NE MOGU POVEZATI.

3	
----------	--

- 7. Poveži postignuća značajna za razvoj geografske znanosti s pripadajućim osobama.**

_____ Alfred Wegener	A) Prvi Europljanin koji je oplovio Afriku i stigao do Indije.
_____ Aristotel	B) Autor geološke teorije o plutanju kontinenata.
_____ Isaac Newton	C) Doplovio do Sjeverne Amerike 1492. godine.
	D) Promatrajući Zemljinu sjenu na Mjesecu zaključio da je Zemlja sfernog oblika.
	E) Definirao Zemlju kao rotacijski elipsoid i razvio teoriju gravitacije.
	F) Nepravilni oblik Zemlje nazvao geoid.

3	
----------	--

- 8. Poveži reljefne oblike s odgovarajućim procesom nastanka.**

_____ kar	A) krška korozija
_____ gur	B) glacijalna erozija
_____ lido	C) marinska akumulacija
	D) eolska korazija
	E) glacijalna akumulacija
	F) marinska erozija

3	
----------	--

- 9. Poveži geografska područja s karakterističnim procesima.**

_____ Istočnoafrička rasjedna dolina	A) smicanje litosfernih ploča
_____ Ande	B) subdukcija oceanske litosferne ploče pod kontinentsku
_____ Alpe	C) subdukcija oceanske litosferne ploče pod oceansku
	D) subdukcija kontinentske litosferne ploče pod kontinentsku
	E) subdukcija kontinentske litosferne ploče pod oceansku
	F) spreading litosfernih ploča

**U SVAKOM OD SLJEDEĆIH DESET ZADATAKA DVA SU TOČNA ODGOVORA.
ZAKRUŽI SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.**

2	
---	--

10. Koja su dvije tvrdnje o geografskoj mreži točne?

- a) Na globusu su sve paralele jednako dugačke. b) Početni meridijan prolazi kroz grad Pariz.
c) Na globusu paralele imaju oblik kružnica. d) Na globusu meridijani imaju oblik kružnica.
e) Na globusu se svi meridijani i paralele sijeku pod pravim kutem.

2	
---	--

11. Koje se dvije tvrdnje odnose na konstruktivne granice litosfernih ploča?

- a) Nastaju dubokomorski jarci i vulkanski otočni nizovi.
b) Stvara se nova kora.
c) Na zakošenoj plohi litosferne ploče koja se podvlači javljaju se epicentri potresa.
d) Na mjestima spreadinga litosfernih ploča formiraju se srednjooceanski hrbati popraćeni vulkanizmima.
e) Dolazi do orogenetskih procesa.

2	
---	--

12. Koja su dva osnovna uzroka nastanka pustinje Mojave?

- a) geografski položaj u zavjetrini b) kontinentalnost c) utjecaj hladne morske struje
d) geografski položaj u odnosu na subtropsko polje visokog tlaka zraka e) deforestacija

2	
---	--

13. U kojima je od navedenih projekcija očuvan element ekvivalentnosti?

- a) Mercatorova b) Goodeova c) Gauss-Krügerova d) Mollweideova
e) Van der Grintenova

2	
---	--

14. Koje su od navedenih stijena kaustobioliti?

- a) bazalt b) vapnenac c) lignit d) gnajs e) antracit

2	
---	--

15. Koja od navedenih obilježja opisuju kratone?

- a) česti potresi b) pretežito zaravnjen reljef c) prevladavaju stijene starog postanka
d) kratoni su građeni pretežno od sedimentnih stijena e) aktivni vulkani

2	
---	--

16. Koji od navedenih opisa odgovara obliku i veličini Zemlje?

- a) Najveći opseg Zemlje je preko polova.
b) Polarni promjer je duži od ekvatorskog.
c) Polumjer na ekvatoru iznosi 6 378 km.
d) Spljoštenost Zemlje je najveća na ekvatoru.
e) Spljoštenost Zemlje u najvećoj je mjeri posljedica njene rotacije prilikom nastanka planeta.

2	
---	--

17. U kojima se od navedenih mjerila izrađuju geografske karte Velike Gorice i Pazina s ucrtanim društvenim objektima u tlocrtu?

- a) 1 : 100 b) 1 : 10 000 c) 1 : 100 000 d) 1 : 1 000 000 e) 1 : 10 000 000

2	
---	--

18. Koje od navedenih uzvisina **ne** dosežu 1000 metara nadmorske visine?

- a) Bilogora b) Dinara c) Ivanščica d) Papuk e) Velebit

2	
---	--

19. Koje se od navedenih stijena izdvajaju prema mjestu i brzini kristalizacije?

- a) efuzivne b) intruzivne c) kemogene d) klastične e) neutralne

U SLJEDEĆA ČETIRI ZADATKA DOPUNI REČENICE ILI UPIŠI ODGOVORE NA CRTE.

2

20. Azimut izlazećeg Sunca na ekvatoru 21. ožujka iznosi _____, dok istog dana Sunce točno u podne obasjava paralelu na 50° s. g. š. pod kutom od _____.

2

21. Nakon kisika, dva najzastupljenija elementa u Zemljinoj kori su _____ i _____ (upiši pune nazive elemenata).

2

22. Etapu oblikovanja Zemljine kore u kojoj su nastali štitovi i platforme nazivamo _____, a etapu u kojoj nastaju mlade ulančane planine nazivamo _____.

2

23. Navedene pojmove upiši na crte iza pripadajućih geomorfoloških egzogenih procesa ili agenasa. Tri navedena pojma ne mogu se razvrstati.

cirk, vjetar, led, korozija, toplina, morena, derazija, klif, deflacija, morski valovi, egzaracija

Agensi: _____

Procesi: _____

U SLJEDEĆEM ZADATKU U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA U CIJELOŠTI ZAOKRUŽI ONE POJMOVE KOJI SU TOČNI.

2

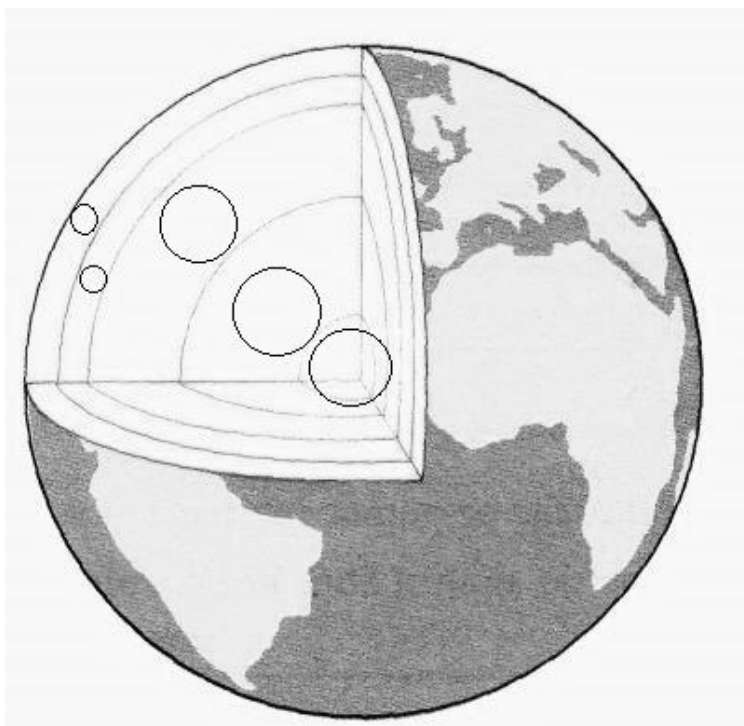
24. Ravnina Zemljina ekvatora nagnuta je u odnosu na ravninu ekliptike pod kutom od $66^{\circ}33'$ / $23^{\circ}27'$ što se poklapa s geografskom širinom **obratnica** / **polarnica**. Sunce je užareno svemirsko tijelo koje energiju stvara **nuklearnom fuzijom** / **nuklearnom fisijom** jezgara vodika u jezgre **kisika** / **helija**.

SLJEDEĆIH PET ZADATAKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENIH GRAFIČKIH PRILOGA.

3

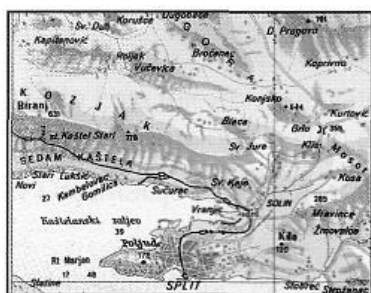
25. Sloj u Zemljine unutrašnjosti u kojem nastaju kružna strujanja magme koja izazivaju tektoniku litosfernih ploča naziva se _____ . Na priloženi crtež upiši broj **1** u kružić kojim je označen taj sloj. Zona promjene smjera i brzine potresnih valova koja razdvaja jezgru od plašta naziva se _____

ploha diskontinuiteta. Na priloženom crtežu u cijeloj dužini podebljaj liniju koja označava tu plohu. Sloj Zemljine unutrašnje građe koji je građen od kore i od gornjeg dijela gornjeg plašta naziva se _____.

26. Koja je od navedenih geografskih karata izrađena u najkrupnijem mjerilu? (zaokruži slovo iznad točnog odgovora)

a)

b)

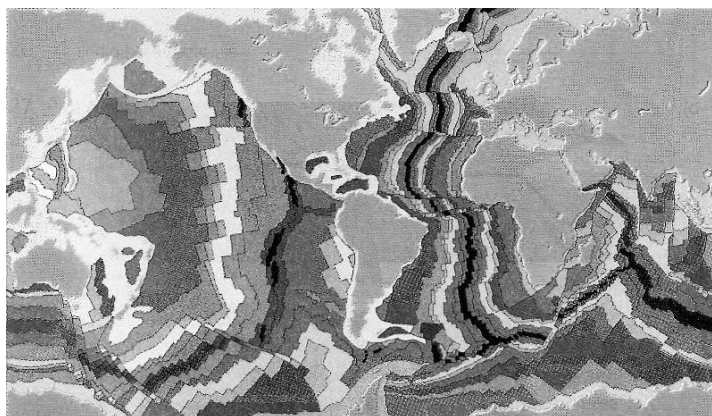
c)

Sve tri prikazane karte prema pouzdanosti ubrajamo u _____ karte.

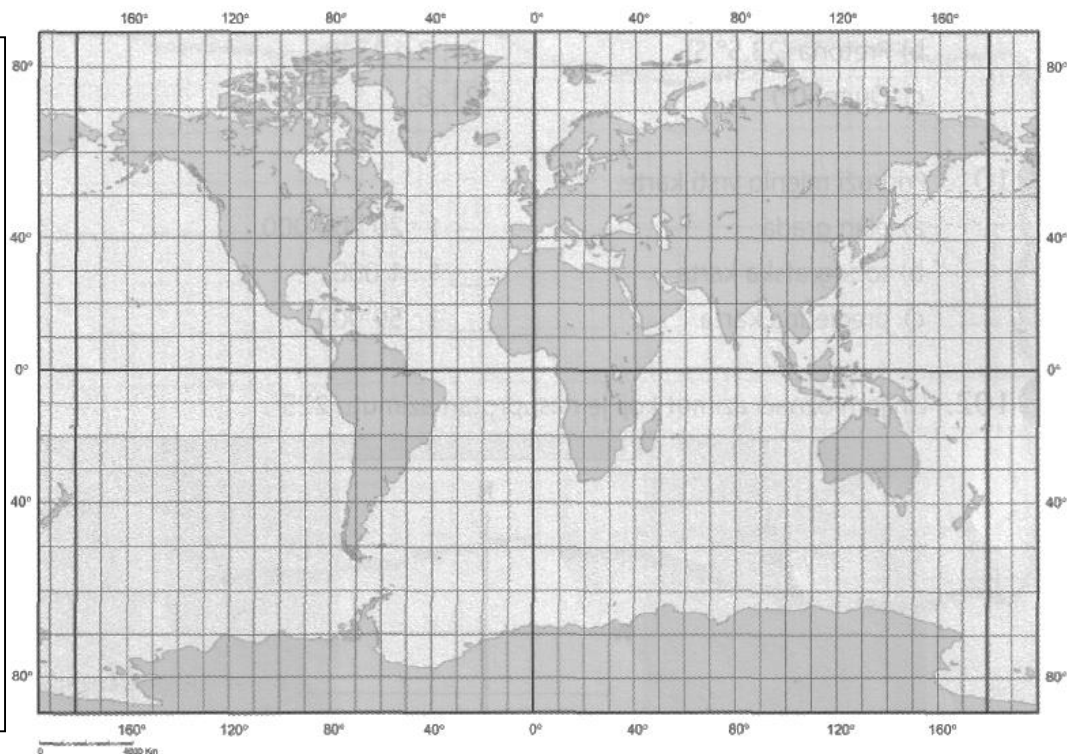
27. Najtamnijom nijansom prikazani su **najmlađi / najstariji** (zaokruži točan pojam) dijelovi Zemljine kore. Granice litosfernih ploča na kojima se nalaze ta područja nazivamo _____

granice litosfernih ploča.

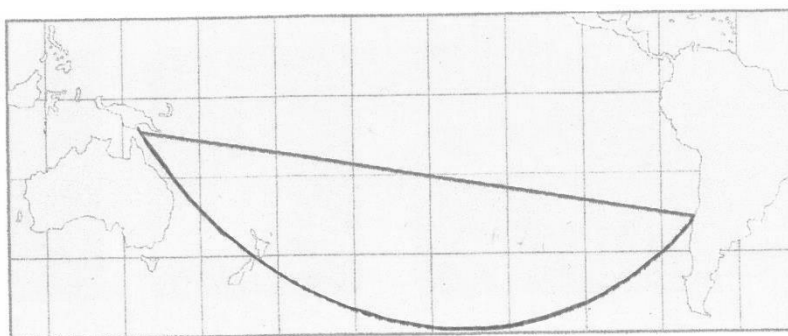
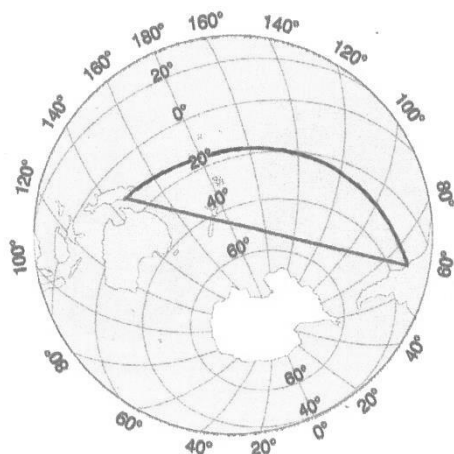

28. Tanker je poslao poziv SOS. Radar je označio položaj tankera koordinatama 60° z. g. d. i 40° s. g. š. Poziv je upućen u 20 sati 4. svibnja po zonalnom vremenu. Koliko je tada bilo sati u Rijeci i koji datum? _____ Znakom X označi položaj tankera na priloženoj karti.

Prostor za računanje

29. Na oba prikaza kemijskom olovkom podebljaj crtu koja prikazuje loksodromu.

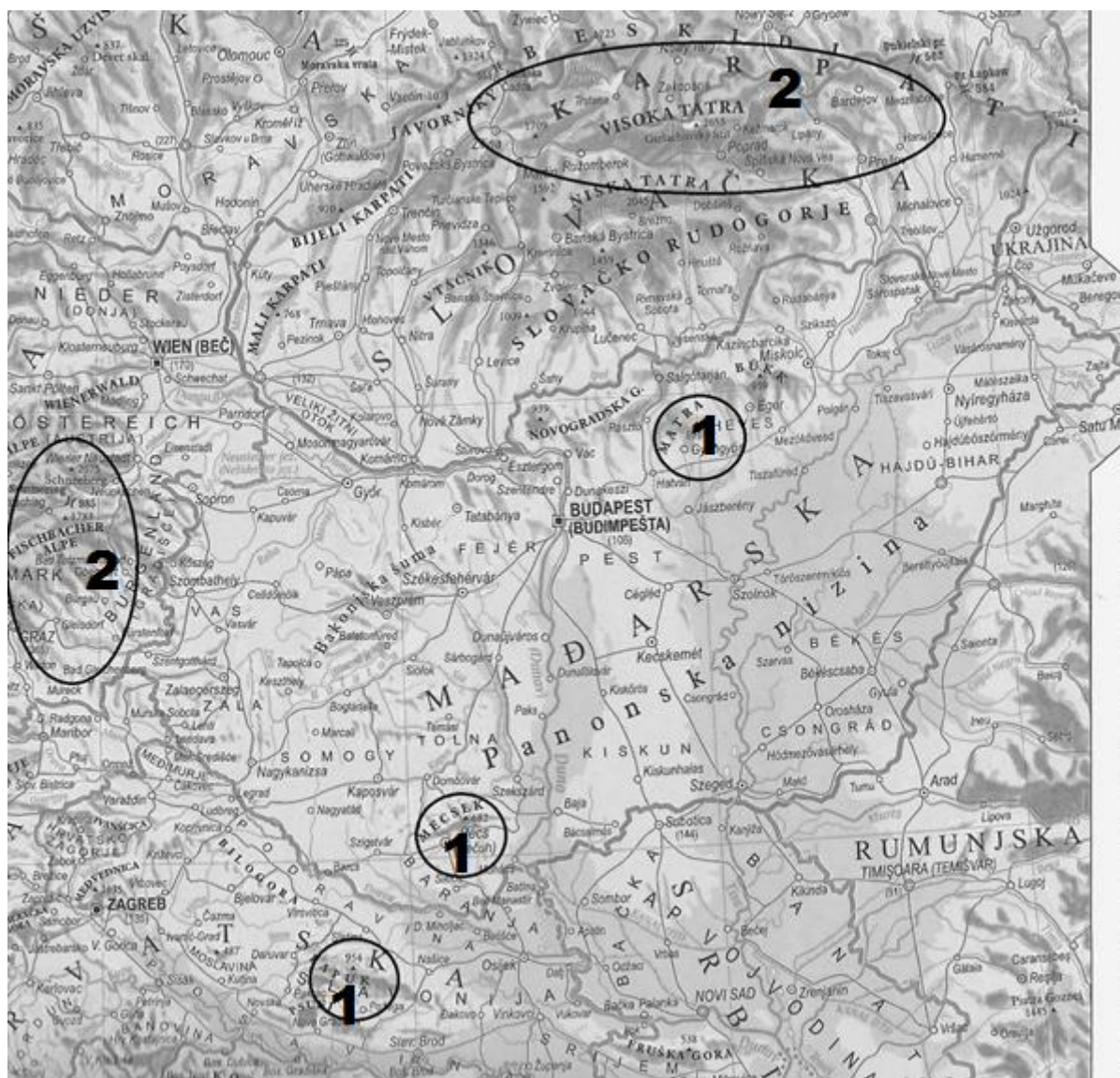
U SLJEDEĆEM ZADATKU ŠEST JE NETOČNIH POJMOVA. PRONAĐI U TEKSTU NETOČNE POJMOVE, PREPIŠI IH U PRVI STUPAC TABLICE, A U ISTI RED U DRUGI STUPAC UPIŠI TOČNE POJMOVE.

30. Pažljivo pročitaj tekst o potresima i riješi zadatak kao što je napisano u napatku.

Potresi su kratkotrajna i iznenadna podrhtavanja tla koja započinju u epicentru. U unutrašnjosti Zemlje potres se širi longitudinalnim i transgresivnim valovima. Longitudinalni valovi su najsporiji i vibriraju u smjeru svojeg širenja. Jačina potresa na površini Zemlje koja se naziva magnituda potresa, mjeri se MCS ljestvicom. Richterovom ljestvicom mjeri se količina energije koju je potres oslobodio, a pri tome se koristi naprava koja se naziva seizmogram. Najveće područje izrazite potresne aktivnosti na Zemlji nalazi se uz obale Atlantskog oceana.

NETOČAN POJAM	TOČAN POJAM

SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ KARTE DIJELA SREDNJE EUROPE.

2

31. Udaljenost između Budimpešte i Beča na priloženoj karti je 6 cm. Izračunaj u kojem je mjerilu izrađena karta ako je zračna udaljenost između ta dva grada 210 km. Karta je izrađena u mjerilu 1 : _____. Prema stupnju umanjivanja priloženu kartu ubrajamo u karte _____ mjerila.

Prostor za računanje:

2

32. Orogeneza kojom je nastao dio reljefa označen kružićima u kojima je upisan broj **1** dogodila se u geološkoj eri koju nazivamo _____, a orogeneza kojom je nastao dio reljefa na kojemu su kružići s upisanim brojem **2** bila je najsnažnija u geološkom periodu kojeg nazivamo _____.

2

33. Najviši vrh Slovačke Gerlachovsky štít nalazi se u planinskom lancu čije je ime _____ koji je sastavni dio planinskog sustava _____ (upiši ime).

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA ODGOVORE UPIŠI NA CRTE.

2	
---	--

34. Pored definicija upiši nazive pripadajućih pojmova.

A) Visinska razlika između dvije točke.

B) Dio kopna koji se nalazi ispod morske razine.

C) Visina neke točke u odnosu na morsku razinu.

D) Zakrivljena crta na karti koja povezuje mjesta iste jačine potresa.

3	
---	--

35. Pored opisa svemirskih tijela upiši njihova imena.

A) Prvi otkriveni i najveći asteroid.

B) Zvijezda najbliža Suncu.

C) Asteroidni pojas koji se proteže iza Neptuna.
